

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre... 16 kor.
Negyedévre... 4 "

Helyben házhoz hordva:

Egész évre... 20 kor.
Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:

Egész évre... 24 kor.
Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétvége és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

Hazafiság, vallás és szabadgondolat.

Dr Várady Zsigmond előadása.

Jó jel, határozottan jó jel, hogy a vallás problémáját oly nagyon sokszor feszegetik. Izgatja a profán irodalmat, a színpadot és a szabadgondolkodókat is. Ugy látszik, hogy a vallás mégis csak az marad, a minek Thiers oly szépen elnevezte: A filozofia halhatatlan testvére. — Nem csodálom, hogy ha Várady Zsigmond is bibelődik ezzel a problémával. Ő — ugyan ki merné tagadni — modern, kultúrember. Az eszmék áramlása imponál neki; lelkét megragadja, kontemplál és filozofál. De ő a filozofának inkább csak a novellairója, olyan, mint a vízipók; felkeresi a mélységeket, de csak szeli őket, elsiklik felettük. Sőt valljuk be, hogy kápráztat is, de nekem mindig a pástortűz jut eszembe, fenomenális messziről, közletről azonban csak kóró, csak kóró...

Hogy Kolozsvárott mennyi babért aratot — nem tudjuk. Hogy a »Nagyvárad Napló« referádája, mennyiben felel meg az igaznak, — nem tudjuk. Elvégre az effajta nagygyűlések publikuma ugyanaz, mely a »Tatárjárás« »oh noidas éj« jelenetért lelkesedik, mert tetszik tudni — görögötüzes. Ennek a publikumnak mutatvány kell. Várady Zsigmond pedig mindig többet mutat, mint amennyit ad. De — dicséretére legyen mondva — mindig uri ember. Nem gorombáskodik soha. Annyira objektív, hogy veszedelmes. S azért tudom nem veszi rossz neven, ha eszméit annyiban kritika alá vesszük, amennyiben a mi mesgyéinket is kikezdi.

»Szabadgondolkodás a kérdések és a jelenségek az uralkodó képzetektől, előítéletektől és elfogultságtól mentes, tisztán az emberi ész alapján folyó vizsgálata és megítélése.« Nos végre itt van a Mumus! Létezik a gondolkodás ez ideális tiszta formája? Nem létezik. Vagyha létezik, létezik a hevriák világában, azaz van szabadgondolat, de nincsenek — szabadgondolkodók. Az ember születik, de a gondolkodó ember alakul.

S amikor »kérdések és jelenségek« előtt állunk, bírálunk, akkor már nem állunk »tiszta« az emberi ész alapján, mert vannak premisszánk, van nézőpontunk, egyszóval van egyéniségünk. Nem szólok én poétikai vagy pathológiai korlátokról a gondolatok kialakításában, csak hogy úgy mondjam a pszichológiai determinációkra gondolok. Gondolok az egyéniségre. Ugy-e bár az én egyéniségem lényege nem az, hogy a kalapom nem illik a barátom fejére, hanem az tagadhatatlan tény, hogy a »tiszta, puszta emberi ész« a maga nagy felszívó energiájával kialakított bennem világnézetet, felemelt, vagy ha tetszik lesüljesztett bizonyos nézőpontra, belenevelt valami hangulatba és vágányokat rakott le előttem, melyeket meg kell futnom, amikor gondolkodom. De erre Várady Zsigmond kész a felelettel: hiszen ez az a szolgál, kötött gondolkodás. És igaza van. De nekünk is, midőn azt állítjuk, hogy abszurdum historicum a tiszta ész, mert csak informált ész van. Mikor a baka hazajött Nápolyból és ismerősei kérdezték: Nól János ugy-e teiséges a tenger Nápolyánál. A baka azt felelte rá: hát viz, viz! Ha Várady Zsigmondot megkérdezném, tudom lelkesednék, felségesnek mondaná. Ugyan miért? mert a lelke kultúrája, az esztetikájának a csiszottsága ráviszik

erre a judiciumra — minden szabadgondolkodása dacára. Azaz a saját indexére kerül — elfogta az intelligenciája.

Azt a szabadgondolkodást, amit Várady hirdet, azt is meghatározom. Az a negáció, a spiritus contradikciónis. Ezek a szabadgondolkodók a tudomány negyvennyolcasai. Ellenzékiesednek; a pozitívumok árnyékai, vetületei. Amikor számon kérem a programjukat; önmagukról egy szót sem árulnak el, hanem beszélnek — a másikkól. Igyekeznek szétzedeztetni a mások szisztémáját, de a magukéból nem tudnak egy viskót sem építeni. A zászlójuk vörös, az énekük forradalmi. Olyanok mint a moh, csak romokon szeretnek tanyázni. Rombolás a munkájuk s míg laikusaiak az utcán hemzsegnek, mint a forradalom brávoí, ők, a finomabbak, a lovagok, parlament, tanácsterem és katedrák után áhítoznak. — Azt mondja Várady, hogy a legnagyobb szabadgondolkodó volt maga Jézus, kérem, ne káromkodjék! Ne fogja rá Jézusra, hogy a régi rend korhadt oszlopait ledöntötte. Ne fogja rá arra a Jézusra, aki azt mondotta: »Adjátok meg a császárnak, ami a császáré,« más szóval: becsüljétek meg a fennálló rendet!

Erről a szabadgondolkodásról azt állítja, hogy: »ellentéte nem a hazafias vagy a vallásos, hanem a kötött, szolgál gondolkodás, mely... a vallásos világnézet elvein és érdekein át szemlél és ítélkezik.« Csodálatos! Hát vannak olyan vallásosok is, kiknek nincs vallásos világnézetük? Talán istenhívőt akart mondani. Az embereknek arra a fajtájára altudál, mely megengedi kegyesen a jó Istennek, hogy létezzék, egyebekben azonban nincsenek semmi teológiai lelkifurdalásai. De a vallásos ember az mély érzést, tiszta gondolatokat hordoz, hite, meg-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az áldozat.

Írta: Lepkij Bogdán.

— Csinálja szomszédasszony, mert nem győzőm várni! Valahogy ma minden rák módjára megy. Máskor úgy megy, mint a karikacsapás s ma csak úgy immel-ámmal. Csak már hamarabb láthatnám az én pap-fiacskaimat...

Egyik ablaktól a másikig szaladt, hogy jön-e már. Valahányszor a hidon szekérszörgés hallatszott, mindannyiszor az ajtóba állt s aztán szorúan tért vissza.

— Nem jön!

A szoba úgy föl volt ékesítve, mint ahogy husvétra szokás. A képek mögött virágok, az ágyon hófehér párna, az asztalou a legszebb terítő. Az asztal alól finom kékes füst emelkedett. Anyja tömjénnel füstölte ki a szobát, hogy a falusi szag ne bántsa őt. A tüzhelyen fel-felcsapott a piros láng, a szomszédasszony fűzte ott a tejbé kását és piritotta a legszebb tyukot. Mindent ő miatta, az egyetlen fiu miatt,

aki a városban tanult, pappá lett s most első miséjére jön szülőfalujába.

Hasza, a szomszédasszony, szorgoskodva járt a tüzhely körül s rá-rápislantott boldog szomszédjára... Szegény özvegy, milyen nagy örömet ért meg. Egy dugszaggal sem cserélné!

— Huzza félre szomszédasszony azt a kásás fazekat, hogy oda ne kozmáljon, mert nem ennék belőle. Nem a magunkfajta paraszt az izlése. A tyukot meg parázsszal rakhatja körül, hogy megpuhuljon, mert a keményet sem eszi ám meg. A paraszt a szijat is megeszi, ha éhes, de az ur nem teheti... Az urak minden ereje az eszközre pazarlódik, s a nagy tudományra.

— Biz az ugy van, — erősítette a szomszédasszony. — A paraszt erős, mint a tölgy, az ur meg mind nyavigás... A multkor az adó miatt az irnoknál voltam. Várakoztam s azalatt hallom, hogy a pástort a béressel hazakodik.

— Ha megeszed ezt a lámpabelet, amelyiket a cseléd a lámpából most dobott ki, kapsz egy hatost.

— De kapok?

— Isten ugye'!

Az emberek hallgatják. A fogadás megtörtént... S mit szól hozzá? Az a bolondos pástort úgy megette a kormos, bűdös kanócot, mintha egy krajcáros zsemlyét harapdált volna. Két Miatyánk sem telt bele. Megenné-e az ur egy aranyért?!

Hrincsikné, mintha semmit sem hallott volna, újra a magát folytatta:

— Senki sem tudja, hogy milyen jó fiul Hányszor elmondja, hogy milyen jó anyja van, hogy ki tudna úgy a kedvében járni, mint én, hogy úgy fogunk élni, mintha az Isten a küszöbünkön volna... Elmondogatja, hogy az emberek szeretni s tisztelni fognak bennünket, hogy a templomban, a lelegején festett padot csináltat nekem, hogy urasan üljek, mert már öreg vagyok s gyengék a lábaim... Ez ám a gyermek!

Beszédközben hol a száját, hol a szemét törölgette. Aztán megint csak folytatta:

— Én meg azt mondom neki: Tégy ugy fiam, ahogy akarsz. Én nem tiltom meg neked, hogy megházasodjál, nehogy miattam bánkódjál... csak msgadhoz valót vegyél el...

— Tudhatja is az ember, hogy kivesz el?

Tennisz

színes női

színes gyermek

valódi amerikai

Chassala szandál

cipők

legjobb minőségben

REICHARD

áruházában kaphatók.

győződése mintegy a vérébe szívódik, neki egy utcai káromkodás nem kihágás, hanem bűn és fájdalom.

De a szabadgondolat — folytatja tovább Várady — kultuszában is vannak szomorú eltelvényedések. Nehogy azonban a káröröm ördöge bennünket megkísértsen; hozzátesszi: Amint a vallásos szellem elkalandozhat Forguemada, Arbucz, Medici Katalin, Loyala Ignác rettenetes utaira. Ugyan kérem — ne árulja el, hogy a történelmet panorámában tanulta. Hogy Forguemada főinkvizitor erős kezekkel bánt el az új keresztényekkel, vagyis mórokkal — az bizonyos. De hátha nem a vallásos szellem kalandozott el benne, mint inkább az állami hivatalnok? Arbucz, szent Arbucz Péter pedig nem tudom kicsoda rettenetes utakon járt, de ha Váradynak sikerült az utánjárás, legyen szives Bauer R. megboldogult jezsuita emlékének azt a »szégyent« meghozni, amitől életben sem félt. Az a kiváló historikus a »Stimmen aus Maria Laach« 1282. é. t. XXIII. k. 208. lapján azt állította, hogy a szentté avatott arragoniai főinkvizitor hivatalkodása alatt, egyetlen kivégzés sem történt. Eddig még nem szégyenítette meg senki, méltóztassék: új utak, új babérhoz! Naivitás szempontjából az sem az utolsó állítás, hogy Medici Katalin sötét terveit vallásos szelleme inspirálta. Micsoda gyermekesé a történelemnek. A »vallásos« Katalin! Hiszen azért adta Margit leányát Navarrai Henriknek, a második fiát, az Anjani herceget pedig VIII. Henrik juhait között óhajtott volna látni, legvégre a pápai követ is azért mondotta a spanyol követnek, Alavának, hogy Katalin »még az Istenben sem hisz«, mert mélyen vallásos lélek volt. (Haller Karácsonyi: Történelmi hazugságok, 553—4. t.) Igazán meglepő ez a primitívum. Kérem szépen, nem mindig esküdtek az olvasóink és hallgatóink. Hogy azonban Loyala Ignác ne élvezhesse zavartalanul a mennyei boldogságot, ő is a rémemberek közé kerül. Csodálom, azt gondoltam, hogy szabadgondolkodó lesz! Hiszem »az uralkodó képzetektől mentesen« állott elő. Amikor Európa általános hangulata a protestantizmust kívánta, kolostorokat, papi vagyont a vérszemet kapott papság pedig sok helyen az asszonyt; Loyala, a szent a katoná, kitépi magát saját korából s azt mondja a szembe talált áramlatnak: Megfékeztek, visszaszorítottak. Avagy talán a »vissza«, a reakció gondolata oly »rettenetes«?

Egy körülből, hogy úgy mondjam az előadás történelmi része. »Másként áll a dolog a vallással« szövi tovább eszméit Várady. Az istenhit nem ütközhetik össze a szabadgondolattal, de összetű és van a vallás dogmái és a szabadgondolkodás között. Hogy mi lesz ez összetűzés eredménye? Nem titkolja el, csak idők kérdése s a tételes vallások legnagyobb része csatát veszít. Miért csak legnagyobb része, talán egyik másik csak azért fog megmaradni, hogy a váradi polgármester zavarba ne jöjjön? Alábbi szavaim azonban elárulja, hogy az egyháznak sem jószól rózsás jövőt. Meghal: megöli a dogma. Tudja kérem mi a dogma? Maga az Istenhit is van Isten. Dogma az is, hogy az élet aránytalansága, igazságtalansága a lélek morális értéke szerint kiegyenlítődik, sőt megszűnik a jutalom és büntetés helyein. Ellenségei ezek a szabadgondolatnak? A dogma, a tétel semmi egyéb, s ez a tételes vallás, mint annak az ő hitnek — mit Várady Istenhitnek nevez — a kidolgozása, elaborátuma. Dogma és Istenhit tehát sohasem kerülhet egymással szembe. Mert minden dogma az őshitnek hajtása. Az ember, mikor az isteni felhatalmazással, a »dominamini« vel belépett a világba, bizony nagyon szegény volt. De azután kidolgozta a maga dominiumát: mélyítette ismereteit, kikapart új energiákat, kombinált s utánozta a teremtőt: ő maga is teremtett. De ezzel a magyar kulturális munkával lépést tartott az Isten hitének felvirágoztatása, a mélyítése. S míg a tudomány egyik tételét a másik után állította fel, a vallás sem maradhatott gyermekkorában, hanem ő is igyekezett többet tudni világosabban látni, szóval dogmatizálni.

Igy született meg a tételes vallás, természetesen az isteni beavatkozás, reveláris nagy áldásában. Vallásos tétel és Istenhit csak ott és csak akkor jöhet egymással összetűzésbe, ahol és amikor illetéktelen faktorok élnek vissza konkluzióikban az Istenhit és premiszájával. Más téren keresem s találok meg én az összetűzést. S ez az elvek harcának a személyi oldala. Oh! az a gazdag klérus! Igen, az egyházi rendnek kell elbuknia, s vele dől a dogmatizmus is. Érdekes felfogás, mintha a papság csinálná a vallást s nem a vallás inspirálna lelkeket, hogy apostolai legyenek! Nemde különös! Agyon kell ütni az ügyvédek s nem: lesz jogvédelem! Jognak, csillagnak, számviszonyoknak megvannak a

maga hívői, katedrái, munkásai, hát a vallásnak nem lehetnek szolgálói; ismeretlen vidékek fedezési vágya szülhet harcosokat, de a vallásnak nem lehetnek munkásai? Avagy mert a vallás magánügy, legyen mindenki a maga papja is? Ez megjárta valamikor — mikor még Ábrahám juhait legeltek, amikor a vallást az isteni gondviselés nem vitte fel a fejlettség mai fokára. Azt veti szemére ennek a klérusnak Várady, hogy hatalmát, befolyását a mai kultúra ellen használja. Az ilyen állítást nemcsak történelmi, de erkölcsi alapon is lehetne minősíteni. Nem áll e bele a klérus a maga vagyonával, tehát anyagi és szellemi súlyával ebbe a nagy, modern munkába? Templom, kórház, iskola, javítóintézet, nevelőintézet, internátus, gyermekvédelem, cseléd, tanonc, fogoly-patronage, joviális egyesület, tanfolyam, kulturális, alapítványok, nos! és még a szellemi munka! Avagy nem tetszik, azért mert katolikus? Micsoda elfogultsága, zsarnoksága ez a szabadgondolkodásnak! Hát még micsoda kapcsolódás a következőkben! Párhuzamba állítja a szabadgondolatot az egyházi hatalommal. Ez az egyházi hatalom mondja Várady, megadás, megnyugvást hirdet itt a földön. Eöször is az »egyházi hatalom« nem hirdeti, hanem igenis hirdeti a vallás, hirdeti hatalom nélkül, mert hirdették azok is, kik koldus szegények voltak — az apostolok. És hirdetni fogjuk akkor is, ha a reverendák lerongyolódnak s a papág lesz a modern társadalmi berendezésben a páriák osztálya.

Azt is mondja — látszik, hogy sohasem olvasott katolikus teológiát katolikus embertől — hogy csak a szabadgondolkodás hirdeti a boldogsághoz való jogunkat itt a földön. Csodálatos szerénység! Hszén a vallás a »crescite«-t hirdeti. Növekedjétek erőben, igényben, tiszta becsületes örmőkben! Amit pedig a tulvilágról hirdet, az annyira kedélyes, hogy nem is lehet rossz néven venni. Micsoda teológia! A sült galamb teológiájával Arra tanít, hogy a földön túli dolgokat bizzuk »ama nagy erőre.« Mi tehát összetett kezekkel várjuk a másik életbe bekövetkező sorsunkat. Mintha bizony annak az életnek szerencsés, vagy boldogtalan volna — tőnyeremény volna. Különbben ez a mondata teljesen homályos. A földön túli világot olyannak hirdeti, melyet a »hitélet szerint alkot és kormányoz a földön túli erő.« Hogyan érti? Mindenki aszerint üdvözl,

— Isten akarata, fiacskám, — feleltem neki, — az ő szentsége tudja, hogy mi vár rád . . . Nem hiába álmodtam én veled, hogy fehér lovon ültél s arany-kereszt volt a kezében . . . Az emberek letérdeáltak előtted s te jobbra s balra áldást osztogattál.

. . . Huzza le, szomszédasszony, mert fut. S mind a két asszony a nagy fazékhoz futott, amelyből a kásába szánt tej futott . . . de már késő volt, mert a tej a parázsra ömlött, sistergett és sűrű párákat ontva szállt fel. Az egész tűzhely téér habbal volt borítva, amely aztán a földre a porba folyt. Erre a macska is előkerült s engedelemre sem várva, nyalta a tejet, de a kutya is előbujt a pad alól s az is hozzálátott. A macska nem nyugodott bele a helyzetbe s olyan lárma lett a szobában, hogy senki sem vette észre, mikor a várva várt vendég belépett. Meghajolva ment be, mert magas és vékony termete nem fért be az alacsony ajtón.

— Dicsértessék az Ur Jzus! — szólalt meg anyjához lépve.

A szobában egyszerre csend lett. A kutya megérezve a levakát, egy-kettőre kisurrant a nyitott ajtón és vonitva szaladt a fuvaros szekere után. A macska meg nyugodtan ette a tejet, Hasza, a szomszédasszony pedig a fazekakat rendezgette.

A fiu sokáig pihent anyja karjai közt s érezte, hogy hideg kezére az ő forró könnyei hullnak.

— Hát már végleg hazabocsátottak, fiam? Már nem még vissza innen? Már igazán pap vagy? Azt hittem, hogy meg nem érem, azt hittem, hogy a jó Isten meg sem engedi, hogy prédikációt halljam s az oltárnál lássalak . . . Milyen boldog vagyok . . . Hogy köszönjem meg az Isten nagy irgalmát.

A fiu érezte, hogy anyjának jól esik kibeszélnie magát, nem szakította félbe s ahogy látta, hogy az örömből is elég volt, gyöngyöden ültette le anyját a lócára s ő is mellé ült. Egy ideig hallgattak, csak a boldog anya sóhajai zavarták meg a tűz vidám ropogását és a faluból bangzó nótá el-elhaló szava.

— Adhatom a vacsorát, — szólalt meg Hasza a tűzhely mellől, — a tisztelendő ur bizonyára éhes?! —

— Eltalálta, — felelte a vendég — bizony megéheztem az uton.

— Hát a fuvaros nem adta át az ételt. Kolbászt, túrófát küldtem velem s ráparancsoltam, hogy adja át.

— Átadta, anyám, de akkor nem volt étvágyam, annál jobban vacsorázom most.

Rögtön betérítették az asztalt s tálalták az ételt. Mennyi lótas-futásba került az is! Mit

adjanak először! Utána mit?! Mert hát nem úgy parasztosan kellene . . . Végül megállapodtak, hogy a tejbekását adják legelőször, mert úgy eszik az urak.

A fiatal pap felállt, egy rövid imát mondott, az asszonyok is elhallgattak és leültek.

Szerencsére a kása nem volt kozmás s a vendégnek nagyon ízlett.

— Már jórőgen nem ettem ilyen kását — dicsértte a fiu — csak most egy éve idehaza.

— Csak a tej kevés — vágott közbe Hasza — kifutott, nem hiába mondják, hogy ahol két gazdasszony van, üres a kamara.

— Talán még egyszer eszel belőle? — kérdezte a boldog anya az asztaltól a fazékhoz futva.

— Dehogy anyám, ne fáradjon, üljön le és egyék, mert nekem sem fog izleni.

— Mindjárt fiam, mindjárt, csak a tyukot feladom, olyan finom, hogy a kis gyerek is megeheti.

Itt megint sürgős-forgás keletkezett. Villások nem voltak. De azon is segítettek. Hasza átszaladt a tanítóhoz és egy perc alatt minden rendben volt.

— Mirevaló ez a paradé — szölt közbe a fiu? Mintha már elfeledtem volna az ujjammal enni. Ne csinálja így anyám, mert mindjárt holnap bucsut mondok.

Nines többé lábfájás

a Fő-utcán szerezzé be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyukszem és bürkeményedés eltűnik. Telefon 512.

És ha ezt el akarja érni, úgy cipőszükségleteit okvetlen

ARANYI-nál

amennyire a hitét éli? Ha így (de ugyan hogyan lenne másképp) akkor — horrendum diktu — de ami portánkra tévedt.

Vannak ennek az előadásnak még egyéb gondolatai is. Bámulva bámulom, hogy valaki párhuzamba állítja az egyházat, anélkül, hogy annak multját, jelenét, miszióját s főleg doktrínáját ismerné. Mert ugyan mi másnak tudjam be azokat a kijelentéseit, amidőn az emberek egymáshoz való közelségét, testvérisítését a a szabadgondolat számlájára írja, hogy járványt, betegséget, alkoholt a szabadgondolat tört meg vagy meg fog törni eredményeiben. Legyen az ő hite szerint! Nekünk eléggé megnyugtató a tudás, embereket, viszonyokat, intézményeket ismerő tekintélyek nyilatkozatai és mindenekfelett az a nagy tapasztalati tény, hogy társadalmi alakulásokban, úgy mint az egyéni életben, uralkodó eszmék áramlásában, az emberi élet dugaszdag elágazásában a legnagyobb, az ő, a radikális erő mégis a vallás marad, melynek organuma az Egyház.

Várad győzelemmel is kecsegteti övét és egy új világról profitizál. Azt mondja: »Küzdelmünk legnagyobb akadálya még ma az egyéni érdek.« Higyje el; az is marad. Az anyaszentegyházról azt mondotta, hogy rendkívül szegényes fegyverzetű áll ki a gondolatvilág küzdterére.

Az anyaszentegyház olyan motívumokat hordva földi hivatásában, aminőt a szabadgondolat produkálni képtelen. Tiszta, hatalmas motívumok azok és jóllehet folyton ezekkel dolgozik; az önzést, az önérdék kultuszát nem tudta mégsem a sirba tenni. Nem, mert ezek nem annyira a kultúrának, mint az élet, a létezés árnyékai. Ha azt gondolja, hogy a szabadgondolat rezsimje alatt boldogabb lesz a magyar próbálja meg, az egyház ezt is végig nézi, mintannyi nagy és komoly támadásokat, alakítsa ki a szabadgondolat új világát, de engedje meg, hogy annak áldásaiban szenvedni nem akarunk. Nyomor, bűn, alkohol lesz ezentúl is bőven, az ő világukban külön-

— Ne ijesztgess fiam, mert elájulok — tréfált az anyja s a legjobb falatot a tárgyára tette. Aztán megint a beszédbe fogott:

— Hát már gyóntatni is fogsz?
— Azt gondolta, hogy talán nem?
— Nem gondoltam, de alig tudom hinni. Áldoztatni is?
— Ha az egyiket, a másikat is.
— Talán az öreg Csaplíknét is eltemeted, régen fekszik a szegény...
— Ha kell, hát eltemetem — felelte a fiu.

— Hát már igazán mindent úgy tudsz, ahogy kell? — kérdé bátorlalanul s bátorlalan szeretettel bámulva őt, mint valami szentképet. — Vigyázz fiam, hogy mindent szépen végezz, hogy mindenki dicsérjen s hogy ellenségeink is ámuljanak. Ne haragudj, hogy ilyeneket beszélek, de azt akarnám, hogy minden a legszebben menjen. Hogy mondotta valamikor a hitese, hogy a tarisznyámból akarok-e papot nevelni? ... Hogy ő majd ha pap lesz így meg úgy tesz, minek hozol a nép közé könyveket, újságokat ... S most láthatja, hogy kit segített az Isten. Most már ha találkozom veled, — én mondom meg neki, hogy előljáró uram, ne mártogassa kezét a község pénzébe s ne igen kívánjon mást a börtönbe, nehogy magát csukják be. (Vége köv.)

sen, mert kirúgták azokat a fundamentumokat, melyekre még építeni, illetve csak egyedül lehetett volna építeni. Szeretjük és becsüljük a gondolat szabadságát, vindikáljuk a jogok okos érvényesülését, de a mi terminológiánk tisztultabb, mert nálunk az indulat nem egy a gondolattal, a szabadság nem egy a korlátlanossággal. Fegyverzetünk ha szegényes is volna, még akkor is becsületes; megvetjük az áltudomány kortesfogásait, de a komolyságot és valóságot propagáljuk. No's és legvégre hozzon annyi hasznat a szabadgondolat a világnak, amennyit az Egyház öntött és önt ki a földre. »In die Ecke, Besen, Besen.« ... D. J.

A politikai válság.

Budapest, május 27. A bécsi lapok hírei a válság megoldásának módjára vonatkozólag itt nagy megbotráncozást keltettek a politikai körökben. Justh Gyula akként nyilatkozott, hogy a kompromisszumról közölt hírek teljesen valótlanok. Kossuth és a többi vezető férfiak semmi képen nem hajlandók a bankszabadalom meghosszabbításába belemenni.

Budapest, május 27. A Magyar Tudósító szerint Kossuth Ferenc akként nyilatkozott, hogy olyan kibontakozási program, amelyet úgy a király, mint a képviselőház többsége elfogadnának, nincs. Tanácsos volna, ha a sajtó nem közölné mindenféle kalandos, alaptalan híreket, amelyek csak bonyolítják és megnehezítik a kibontakozást.

Véres családi dráma.

Agyonlőtték a bíró fiát

Tegnap délután 4 és 5 óra között véres családi dráma játszódott le Szentpéterszegen a korcsmában, hol, mint ezt berettyó-ujfalusi tudósítónk írja, a szentpéterszegi bíró fiát sógorai revolverrel összelövöldözték. A bíró fia nyomban meghalt, míg a másik élet és halál között lebeg.

Tudósításunk a következőkben számol be az esetről:

Szentpéterszegen a bíró családjában régi idő óta nagy viszálykodás volt napirenden. Különösen esküdt ellensége volt egymásnak a bíró fia Hokun János és két sógora Vadász János és Vadász Pál. Alig mult el egy két nap, hogy közöttük verekedés ne folyt volna le. minek családi összekoccsanások s az anyagiak feletti örökös irigykedés volt a szülő anyja.

Tetlegességre azonban mindez ideig nem fajult a dolog. Tegnap délután együtt ült a bíró fia és két sógora a korcsmában s borozgattak. Ott volt L. Turzó Lajos is, ki igen jó barátja volt Hokunnak. Beszélgetés közben ismét civakodni kezdtek a régi ellenségek s a szóváltás verekedéssé vált. Hatalmas husángokat ragadtak a bíró fia és L. Turzó Lajos alaposan megverték a két Vadász fiut.

Az okozott sérülések s sértett hiúságtól ösztökélve hazaszaladtak a sértettek s revolvert

véve magukhoz, isszonyu bosszút esküdve visszatértek a korcsmába, hol az előbbieket még mindég időztek. Amint a korcsmába értek magukra zárták a Vadász-fluk az összes ajtókat s minden szó nélkül elővették a revolvereiket s azzal lövöldözni kezdték a két legényt. A bíró fia Hokun János mindjárt az első lövéstől holtan esett végig a korcsma padlóján. A golyó a szívet érte. A megvadult legények azonban tovább lövöldöztek s sulyosan megsebesítették L. Turzó Lajost, kinek mellén furódott keresztül egy golyó s egy másik a fején érte. Szintén eszméletlenül terült el.

A lövés zajára összeszaladt a korcsma népe s feltörve az ajtókat ott találták a két legényt vérükben fekvő.

A csendőrség is csakhamar megérkezett s letartóztatta a gyilkos legényeket, kik még akkor is kezükben szorongatták gyilkos fegyvereiket. A sebesülteket pedig bevitték a berettyóujfalusi kórházba. Hokun János halott volt, L. Turzó Lajosban még van némi élet, de az orvos konstatálta, hogy alig éri meg a reggelt, mert belső elvérzés meg fogja ölni.

A meggyilkolt legény 30 éves, nőtlen férfi, kit őszintén sajnál az egész falu barátjával L. Turzó Lajossal egyetemben.

Az eset nagy riadalmat okozott az egész községben s a szerencsétlenek szülei kétségbe vannak esve.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjenek.

* **Rendkívüli városi közgyűlés.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága ma, május 28-án délután 3 órakor tartja rendkívüli közgyűlését, amelyen a Pecze-patak szabályozására szükséges póthitel és az általános csatornázás első részletének kérdése kerül tárgyalás alá.

* **Árlejtések a városházán.** Tegnap tartotta meg az árlejtő küldöttség a városházán a Nagyvárad város részére szükséges tűzifa, könyomdai munkák, nyomtatványok, vámjegyek és irodaszerek szállítására az árlejtéseket. A tárgyalásokat Komlóssy József gazd. tanácsnok vezette. Pályázó volt elég. A tűzifára ajánlatokat adtak be: az *élesdi erdőipar* r. t. köbméterként: bükk hasáblát 7 k. 15 f., bükk dorongfát 6 k. 20 f., fűrészelt fát 8 k. 30 fillérért; *Friedmann* és *Schwartz* cég tölgy hasáblát 6 k. 50 f., bükk hasáblát 7 k., cser hasáblát 8 k., vegyes fát 6 k. 95 fillérért hajlajdó szállítani. Postán érkezett *Krisháber* Vilmos budapesti cég ajánlata, amely szerint a nagyvárad vasut állomáshoz szállít bükk hasáblát 7:55 cser hasáblát 6:80, (?) köbméterenkint. A könyomdai munkák egy évi szükségletét *Sonnenfeld* Adolf 4150 koronáért, *Guttman* M., Helyfy utóda 3850 koronáért kész szállítani. A nyomtatványok és vámje-

Figyelmes,
finom női
kiszolgálás

Hideg konyha

PAIZS BÉLA
A VILÁG KÖZEPÉHEZ
BETHLEN-UTCA vendéglője és
kert-helyisége

Kőbányai sör. — Tisztán kezelt borok. — Családok részére külön lugasok.

Minden este
- cigány
zene.

Kitűnő tekepálya.

gyekre legtöbb ajánlat érkezett, s a legolcsóbb *Sonnenfeld* Adolf ajánlata, 6 százalék engedménnyel s a vámjegyeknél egységárban. — Az irodaszereknél pedig *Vidor* Manó nyújtotta be a legelőnyösebb ajánlatot, amennyiben 4700 k. 46 fillérért szállítja az irodaszerek évi szükségletét.

*** Bonyodalom az irodatiszti állás körül.** A legutóbbi városi közgyűlésen tudvalevőleg *Báthory* László fogalmazóvá választása folytán megüresedett egy irodatiszti állás, amelyre azonban csak egy pályázó volt: ifj. *Molnár* István napidíjas, mert a városnál levő irnokok nem számítottak arra, hogy az irodatiszti állás is megüresedik s így nem pályáztak. A kijelölt választmány azonban az egyedüli pályázót *Molnár* Istvánt nem jelölte s a közgyűlés is meddőnek tartván a pályázatot, kimondotta, hogy a megüresedett irodatiszti állásra pályázatot ír ki s az állást a június havi közgyűlésen tölti be. Ifj. *Molnár* István napidíjas ez ellen most telebbezést, illetve panasz kérvényt adott be a közigazgatási bizottsághoz. Hivatkozik arra, hogy a pályázat a választás folytán esetleg megüresedő összes állásokra ki volt írva s hogy más nem pályázott, ezt nem lehet az ő sérelmére felhasználni. Kéri a közigazgatási bizottságot, hogy a kijelölt választmány és a közgyűlés határozatait semmitse meg s kötelezze Nagyvárad város törvényhatóságát, miszerint a május 13-án megüresedett irodatiszti állásra öt jelölje ki, illetőleg a kitzűzött választást, az akkori pályázat alapján tartsa meg. A törvény szerint a kijelölt választmány határozatát nem tartozik indokolni, ez pedig kimondotta, hogy nem jelöl senkit az állásra. Már most, ha a júniusi közgyűlés betölti az irodatiszti állást az új pályázatok alapján, a közigazgatási bizottság pedig helyt adna a panasz kérvénynek, aligha lenne más mód a kellemetlen helyzet szanálásának, mint a választás megsemmisítése.

*** Aranyeső.** Tegnap este vihar vonult el városunk felett. Este 7 óra tájban fekete felhők borították el a láthatárt s villámlás és dörgés között megeredt a jótékony eső. — A forróság által eltikkadt növényzetre jótékony hatással volt a várva várt eső.

*** A képkiallítás megnyitása.** *Kosskol* Jenő igazi műélvezet szempontjából is megtekintésre érdemes képkiallítását a megyei székház nagytermében tegnap előkelő közönség jelenlétében nyitotta meg *Glac* Antal főispán. A megnyitáson *Fetser* Antal felsz. püspök is megjelent. A művész részére a legnagyobb elismerésül szolgálhat, hogy már a megnyitás napján több szép képnek vevője akadt. Így *Glac* Antal főispán, dr. *Várady* Zsigmond, dr. *Mártonffy* Marcell s még többen vásároltak képeket. Az igazi művészi ecset alól kéreült tárlat megtekintését ajánljuk a közönség figyelmébe.

*** Villámcsapás a villamos kocsiba.** A tegnap esti égi háboru alatt egymást érték a villámlások. Körülbelül negyed tíz óra táj-

ban különösen óriási, vakító fény cikázott keresztül a sötétségen s nyomban rémes dördülés reszkettette meg a levegőt. A színházba éppen *Asszonyi* mesélt a táborozó katonáknak, mikor a színház belsejét is elöntötte az intenzív fény. Sokan azt hitték, hogy a színház környékén csapott le a villám. Csakhamar elterjedt a városban a hír, hogy a villamos vasut 12. számú kocsijába, a *Lloyd* kávéház előtt csapott le a villám. A kocsiban többen ültek, így dr. *Barna* Armin nejevel, *Szabó* István vízvezetési főszereplő, akik ijedten szálltak ki a kocsiból. A villám a kocsiban nem tett kárt, mert levezetést talált a földbe, csak a kocsilámpái aludtak ki a rövid zárlat folytán s a kocsit megállott.

*** Új postahivatal.** A nagyvárad posta-és távirtda igazgatósága a Mezősas községben működő postaügynökséget f. évi június hó 1-től postahivatallá alakította át.

*** Eljegyzés.** *Fodor* Sándor fiatal vasuti altiszt eljegyezte *Kassiar* Árpád máv. vonatvezető kedves és bájos nevelt leányát, Etus kisasszonyt.

*** Lecsuszott a háztetőről.** Rémes látványnak voltak szemtanúi a Kapucinus-utcai járókellők a tegnapi nap folyamán. A »Kékmacska« című vendéglő tetején dolgozott *Pásztor* J. gázgyári munkás, aki egy gázcsövet akart a tetőn át kivezetni, valamelyes lámpa részére szolgáltatva volna a világító anyagot. Munkálkodása alkalmával a lába megcsuszott és lecsuszott a tetőszélére és kétségbeesett kapaszkodása dacára sem tudta magát az eresz szélébe fenntartani, hanem leesett a kövezetre. Az épület körülbelül 7 méter magas, tetejéről oly szerencsétlenül esett le, hogy jobb lába 2 helyen és bal keze egy helyen tört el, a fejét is oly erősen vágta a földhöz, hogy nagyobb agyrázkódást szenvedett. A mentők szállították a kórházba, hol három orvos látott az eszméletlenül lévő szerencsétlen munkás életerehozásához, de még lapunk zártakor nem tért eszméltre, hanem csak mesterségesen tudtak egy kis tejet adni neki. — *Pásztor* már 26 éve, hogy a gázgyár szolgálatában áll és a szerelői állást tölti be.

*** Halálozás.** Tegnap a helyi izr. kórházban dr. *Kemény* Jenő cséffai körorvos elhunyt.

*** A palóc meg a tisztesség.** A Magyar Nyelvőr közli a következő jellemző palóc-adoromát:

Várkonyba helyezték N. község plébánosát. Az ózdiak meg a bolyokiak szállították a holmiját, amelyre a káplán ügyelt fel, ott maradván még a régi parochián. Még csak a vendégszoba butorának és a bornak az elszállítása volt hátra.

Három ózdi palóc ment három tégaszekérrel a butorért, borért. Be is állitanak a paróchiára:

— 'csértessék a Jézus, ifju káplány uram!

— Mindörökké:

— Mégyöttünk . . . ifju káplány uram!

A káplán bevezeti őket a szobába s megmutatja nekik az elviendő butort: Ezt viszik!

— Má' ezlet a sok derágaságot itt la-é? Má' ollyat min' nem tőszünk! Hát hol is van az 'igaság? Hát, hogy a bolokiak mé' a várkonyiak ki bort vitt, ki korompért, mi mé' ezt a' derágaságot vinnénk? Hát oszt' ki felel azé? Győjjék komám, oszt' ragasszónk bé, oszt' ményyönk!

A káplán eselhez folyamodott. Utána szól az embereknek:

— Hallják kentek? Meghagyta plébános ur'

hogy a legböcsületesebb emberekre kell bízni ezt a sok fényes butort, én magukat néztem annak.

A palócok gondolkodnak egy darabig, egymásra néznek, s az egyik mondja is aztán:

— Ma' ha így van ifju káplány uram, akkó szállijuk! Igaz-é Esván' bátyám! Hát igaz a', hogy a zócdi a' legügyessebb. Igaz-é Esván' bátyám?

— 'Bia!

— Mikó a' tavaszon a' várkonyi zsidót szállítottuk, akkó is mink kélétönk, nem kéllett a' várkonyi. Nem is tud az ugy ahó! — No Esván' bá ragasszónk ki, oszt' rakoggyónk!

Utóljára tették föl a bort. A káplán inti őket, hogy vigyázzanak reá, ki ne folyjon!

— Má' fiatal káplány uram, ha a szentségés Szüz Anyát ráültetik is, csak' mékóstojjuk! . . .

*** A Püspökfürdőben az uszoda megnyílt** s egész nap a közönség rendelkezésére áll. A többi gyógyfürdők szintén átadattak a közönség használatára. Állandó kiváló fürdőzene

*** Betörés Váncsodon.** Váncsodról írja tudósítónk, hogy ott tegnap hajnalban ismeretlen tettesek betörték *Iványi* Istvánhoz s onnan 300 korona értékű holmit elvittek.

x *G. B. Borsalino* kalapok 8 koronáért minden színben kaphatók

Róth M. utódánál.

x **Hegyi üdülőhely Nagyváradon.** A nagyvárad közönség bár nem szűkölködik a nyári helyiségekben, mégis örömmel üdvözliz az ismert »*Karger*« féle vendéglő kerthelyiségeinek megnyitását. Új a bérlet is és ezuttal szakember *Lobermayer* Ferenc áll az üzlet élén. Aki ismeri ezt a maga nemében páratlanul gyönyörű kerthelyiséget a hegy tövében, hol a legforróbb nyárban is hűs a levegő annak felesleges dicsérni, aki pedig nem látta látogassa meg egyszer és állandó vendége lesz a vendéglőnek.

Emberélet egy csókért.

A féltékeny férj bosszúja.

Belényesről jelenti tudósítónk, hogy tegnapelőtt Brost községben végzetes szerencsétlenséget okozott egy férj féltékenysége, ki minden alapos ok nélkül feleségét fejszével úgy ütötte fején, hogy az orvosi vélemény szerint feltétlen belehal sebébe. Valamelyik falubeli legény tréfából megcsókolta a csinos menyecskét. A férj megtudta a dolgot s számon kérte a dolgot feleségétől.

Részletes tudósításunk a következő:

Tábor János brosti lakos nem régiben vette nőül feleségét, mivel a legszebb családi életet élte mindidáig. Tegnapelőtt azonban váratlan körülményt dobott közéjük a sors. A férj, ki rajongásig szerette nejét sose hagyta egyedül feleségét, mert az asszony igen szép volt s féltett, féltékeny volt rá.

Tegnapelőtt azonban a szomszéd község előljáróságának valami hivatalos dolga akadt Tábor Jánosnak s reggel el is ment oda. Délután 4 óra felé került haza Brostra. Amint megy hazafelé, faluja határában találkozott egyik régi pajtásával, ki szomszédja is volt különben s együtt mentek tovább. Beszélgetés közben rátért a szó a feleségére.

A szomszéd csufolódva mondta barátjának — János, jó lesz jobban ügyelni az asszonyra.

: MEGNYILT :

UJHELYI RÓZA

Rákóczi-uti kalap különlegességű üzlete.

hol naponta érkeznek a legutolsó divatú valódi párisi és bécsi modellek, melyek vásárlási kényszer nélkül áll-

nak a vevő közönség rendelkezésére, ugyszintén, ::

harisnya, ernyő és keztyű különlegességek.

— Már hogy miért?

— Hászén csak mondom, mert hogy ma is megcsókolta egy hetyke legény a feleséget.

Fejébe szállt a vér a féltékeny férjnek s megkettőztette léptei gyorsaságát, igyekezett haza. Amint hazaért rögtön vállatára fogta az asszonyt.

— Ki csókolt meg?

Az asszony látva férje feldult ábrázatát, szólni se tudott. Noha nagyon jól tudta, hogy ártatlan, mert csak tréfaképen történt az egész, de ismerte férjét.

— Nem beszélsz, tehát igaz. Ki volt az a legény?

Az asszony csillapítani próbálta a felbőszült embert, de nem sikerült. Követelte tőle a csók vakmerő adójának nevét.

— Üss agyon, de nem mondom meg, mert csak tréfa volt az egész.

Erre teljesen elhagyta a férjet a higgadt-sága, fejszét ragadott s annak nyelével agyba-főbe verte az asszonyt. S mikor az még ezután sem akarta megmondani a legény nevét, nyelére fogta a fejszét s mint egy őrült rohant a szerencsétlen nőre.

A gyilkos jószág lecsapott s az asszony széthasított koponyával bukott a földre. A sikoltásra berohantak a szomszédok s látták a retentő drámát. Az asszony vérben feküdt a padlón, fején tátongott a seb. A férj pedig átlátva borzázató tettét, megfőrvé, a véres fejszével kezében állt az asszony teste felett.

Csakhamar megjelent az előjáróság és a csendőrség s letartóztatták Tábor Jánost. Az asszonyt pedig a belényesi kórházba vitték, hol még most is óriási seblázban, eszméletlenül fekszik. Az orvosi vélemény szerint felgyógyulásához nincs a legkisebb remény se s percek kérdése, hogy meddig marad az élők sorába a szerencsétlen fiatal asszony, ki egy ártatlan csók miatt fog meghalni.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: Zsába. (Hegedüs Gyula fellépte.)

Szombat: Kivándorló. (Hegedüs Gyula fellépte.)

Vasárnap: Cornevillei harangok. (Hegedüs Gyula fellépte.)

Tatárjárás.

— Hegedüs Gyula felléptével. —

Senki sem ismeri el jobban Hegedüs Gyula művészi kvalitásait nálunk, de épp azért ha megirtuk róla a kedvező dolgokat, nem szabad elhallgatnunk az ellenkezőjét sem. Lörenthey szerepe egyáltalán nem Hegedüsnek való és Hegedüsnek kár operettben próbálkognia. Ebben a szerepben is tudta ugyan éreztetni, hogy tehetséges színész, de mindez kevés, kevés különösen egy fővárosi vendégművésztől. Látszólag szándékosan szürkévé tette Hegedüs Lörenthey szerepét; azonban a szürkesség az operettben: unalmas egyhangúságot jelent. Nyoma sem volt alakításában annak az izzó, lappangó, majd kitoró tüznek,

ami Lörenthey szerepét jellemzi. Azt sem kívánja meg a szerep, hogy a szolgálathoz levő tiszt letegye a kardot, csákót, szolgálati jelvényt. Valami fölényes nemtoródómséget látunk az egész alakításban, ami csak néha engedett átsurranni egy egy melegebb sugarat s a minnek az az általános vélemény lett a következő, hogy látunk már mi Hegedüsnél sokkal jobb Lörenthey-t: Kassait. Az éneknél Hegedüs hangja elég kellemesnek bizonyult.

A helyi szereplők a régi jók voltak s a tapsok, kihívások most sem maradtak el az évad legsikerűsebb operettjénél.

—r.

TANÜGY.

Az iskolaszék ülése.

Nagyvárad városi községi iskolaszéke tegnap délután gyengén látogatott ülést tartott, Rimler Károly polgármester elnöklete alatt.

Az elnöki előterjesztésekben a többi között az évfizsgálók sorrendje van megállapítva, a vizsgáló bizottságok beosztásával. Ugy az elnök előterjesztéseit, mint csoport igazgatók jelentéseit tudomásul vették.

Réz Mihály felügyelőigazgató javaslatát, hogy a községi iskolák részére egy vetítógép szereztessék be 791 korona költséggel, pártólólag terjeszti az iskolaszék a városi tanácshoz.

Az iskolaszék egy bizottságot küldött ki, hogy mondjon véleményt a felügyelőigazgatói állás megszüntetésére és helyette kultúr tanácsnoki állás szervezésére vonatkozó indítvány felett.

Az elnök indítványozta, hogy ezuttal vegyék le a kérdést a napirendről, mert a vélemény nem érkezett be az elnökséghez.

Gábel Jakab felvilágosítást kér az elnöktől az ügyre vonatkozólag, hisz ő volt a kiküldött bizottság elnöke.

Döri Ferenc alelnök felvilágosításul megjegyzi, hogy a bizottsági ülés jegyzőkönyve szerinte nem felelt meg a hozott határozatnak s ezért azt visszaadta s még nem érkezett le hozzá az újabb jegyzőkönyv. Majd idekerül az ügy.

Gábel Jakab nem az iratokat kívánja ide terjeszteni, hanem véleményt kért az iskolaszék a bizottságtól. Hogy az alelnök és a jegyző között kanapé per van, az nem tartozik ide. Hogy az igazi határozatot megtudják, hívják újból össze a bizottságot. Ennek a véleményét kell az iskolaszék elé terjeszteni, ezt követeli az iskolaszék.

Mivel a bizottság véleménye nem volt kéznél, az ügyet levették a napirendről.

*

A kultuszminiszter a nagyvárad községi polgári fiiskolához egy segédtanítói állást engedélyezett s ennek dotációjához évi 1000 koronával járul.

Az iskolaszék elrendelte a pályázat kiírását elrendelték s azzal megbízták az elnököt.

A slójd-tanfolyam létesítésére 1500 koronát szavazott meg Nagyvárad városi törvényhatósága. Az elnökséget megbízták az intézkedéssel.

Az évfizsgálók határidejét június 14—18-ra tűzték ki és pedig az I. párhuzamos osztályok vizsgálatát június 14—15-re; a II. osztályokét június 15—16-ra; a III. osztályokét június 16—17-re; a IV. osztályokét június 17—18-ra; és az V. VI. osztályokét június 18-ra tűzték ki.

△ Évfizsgálók a községi polgári fiiskolában. Az idei tanév záróvizsgálatait a nagyvárad községi polgári fiiskolában a következő sorrendben állapították meg:

Június 14. délelőtti az énekvizsga, délután a torna vizsga az összes osztályokban;

Június 15. d. e. I. A., délután I. B. osztályban;

június 16. d. e. I. C., délután II. A. oszt;

június 17. d. e. II. B., délután III. A. oszt;

június 18. d. e. III. B., délután IV. A. oszt;

június 19. d. e. IV. B. osztályban.

június 21. től 30-ig lesznek a magánvizsgálatok.

ÁVIRATOK.

Botrány egy nagygyűlésen.

Máramarossziget, május 27. A ma itt tartott nagygyűlésen nagy botrány történt. Egy átirat folytán szőnyegre került a koalíció és az önálló bank kérdése. B. Perényi főispán és az alispán előzetes intézkedésére felszólalás történt az önálló bank ellen. A függetlenségi párti bizottsági tagok felzudultak e miatt. A botrány annyira fejlődött, hogy a főispánra botot emeltek s a főispán és alispán igen kényes helyzetben voltak. Ugy látszott, hogy a szavazatok egyenlők lesznek, mert sok megyei tisztviselő a főispán parancsára szavazott. A főispán és alispán a még távol levő néhány tisztviselőt berendelte szavazni s így 3 szótöbbséggel az önálló bank melletti indítványt leszavazták. A városban nagy az izgatottság.

Haverda és társai.

Szabadka, május 27. A kir. törvényszék ma határozott Haverda Mária, Jánossy és Vojtha vizsgálati fogsága ügyében. A törvényszék a vizsgálati fogság fenntartását mondta ki.

Elhunyt képviselő.

Budapest, május 27. Solymosi Endre, a székelyudvarhelyi kerület országgyűlési képviselője Buziás-fürdőn elhunyt. —

Nem szenved veszteséget az uri közönség, ha ruhaszükségletének beszerzése előtt az árak olcsóságáról és előnyös összeköttetéséről meggyőződik

Dragán József

uridivatszabó

Nagy Sándor-utca 1. szám alatti üzletében.

Solymosi Endre a függetlenségi párthoz tartozott.

Haydn-ünnep Kismartonban.

Budapest, május 27. A Kismartonban tartott Haydn-ünnepre a bécsi nemzetközi zeneszerzőkongresszus 500 tagja rándult le s megjelent Lueger bécsi polgármester is, akinek megjelenése majdnem politikai jellegűvé tette az ünnepést s csak a lakosság hazafias és lapintatos eljárása akadályozta meg a botrányt. — Mindenféle nemzeti lobogók lengtek s kifejezést nyert, hogy a magyar kultúra hódol Haydn emlékének. Mintegy 1000 vendég gyűlt össze. Az ünnepély misével kezdődött. Lueger automobilon jött Bécsből, a község tanács tagjaival. A Haydn sirjára Lueger koszorút helyezett el a következő szavakkal: Bécs cs. és kir. város közönsége hódolattal a lángelméjű zeneszerzőnek és a néphymnus megalkotójának, akinek emlékét ünnepeljük. Eljen a császár! Eljen a birodalom! Eljen a művészet!

Igazságszolgáltatás.

Támadás a papok ellen. Elitelt szerkesztő.

Nagyon érdekes eset foglalkoztatta tegnap a kir. törvényszék esküdt bíróságát, melynek eredménye elé különös kíváncsisággal néztek a jogász körök. Arról volt ugyanis szó, hogy B. Berger Sándor a *csabai* parasztság hasábjain egy cikket közölt le, mely már a népszavában is megjelent s szerzője Weisz Jenő, kit a budapesti esküdt bíróság izgatás miatt 5 hónapi államfogházra ítelt. A nevezett cikk a legpiszkosabb hangon, mozdulatlan tollal ír a katolikus papság eiter, mint olyanról, ki csak butítja a népet. A cikk végén azt írja a szerző, hogy csak akkor lesz Magyarország boldog, ha az utolsó katolikus templom porba dül.

Csulnok Béla mint az esküdtbíróság elnöke, *Korn* és *Szentlélek* szavazóbírákkal kihallgatták a vádlottat, ki mentesül hozza fel azt a körülményt, hogy ő az incriminált cikknek nem a szerzője, csupán átvette azt egy más ujság hasábjáról.

Szolnok Jenő ügyész. Súlyos szavakkal kétséget nem tűrő argumentumokkal vádolja B. Berger Sándort. B-bizonyítja, hogy a cikkben foglaltak mind rágalmak, mert egymond a katolikus egyház oly kultúra terjesztő tényező Magyarországon, mely 7000 elemi és felsőbb iskolát tart fenn. Szembeállítja ezzel a zsidóságot, kinek 6 millió hold van a kezén s csak 440 iskolát tart fenn s ezek is mind elemi iskolák. Rajzolja a katolikus egyház ezernyi jótékonyági cselekedeteit s ezzel párhuzamban olvassa a cikk piszkolódásait.

Az esküdtek verdikre vonulna vissza s dr. Schweiger Edé az esküdtek főnöke kihirdeti az eredményt, mely szerint az esküdtek büntetésnek találták a vádlottat. Ez alapon a bíróság 4 havi államfogházra ítéli B. Berger Sándort s a lapkauciójából 300 koronát rendel levonni.

KÖZGAZDASÁG.

Uj takarékpénztár Berettyóújfaluban. Berettyóújfalú és környékén különösen a kisgazdák körében már régebben megnyilvánult az óhaj egy új pénzügyintézet alakítása iránt, amelynek egyik feladata volna a törlesztés és így a gazdáknak rendkívül előnyös kamatu s olcsó kölcsönök közvetítése és egyébként a banküzletek egyéb ágaival való foglalkozás. Ez ügyben folyó május hó 23 án rendkívül látogatott értekezlet tartatott Berettyóújfalú községének tanácsstermében, ahol is a megjelentek egyértelműleg hangoztatták egy új intézet megalakítása iránti óhajukat. Az értekezleten határozatba ment, hogy az intézet a Berettyóújfalui takarékpénztár megalakítása iránt megteszik a lépéseket, elhatározták az aláírási-ívek kibocsátását s mindjárt az értekezlet alkalmával több, mint 20.000 korona részvényt lejegyeztek, ami siker biztosítékul tekinthető. Egy-egy részvény ára 200 koronára van tervezve. Az új intézet alapítói a kibocsátott aláírási iverk szerint a következők; Nagyváradról dr. Váradi Öljön ügyvéd, Berettyóújfaluból dr. Reiner Albert és dr. Krausz Samu ügyvédek, Pozsár István községi főbíró, Vágó Jenő községi jegyző, Szatmári József, községi hivatalnok, Kintér Mihály, Bodnár András, Bojti Ferenc, Fábrián András földbirtokos, Gáborjából Gombos Dávid főbíró, Gombos Lajos, Nagy Pál földbirtokos. Mint értesülünk az új takarékpénztár megalakulásában egyik első rangú nagyváradai pénzügyintézet is támogatni szándékozik.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, május 27.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	634.—
Osztrák magyar államvasuti részvény	736.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Osztrák m. államvasuti részv.	697.50
Közúti vasut	552.—
Városi villamos vasut	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értékdőzsde 1909. május 27.

Magyar arany járadék 4 száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50
Osztrák járadék papírban	186.—
Osztrák járadék ezüstben	145.—
Osztrák járadék aranyban	97.25
Osztrák korona járadék	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	197.50
Magyar hitelbank-részvény	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	730.—

Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	681.50
Páris vista	—	689.50
20 frankos (Napoleonder)	—	19.02
Német birodalmi márka	—	117.56
20 márkás arany	—	23.51
Magyar nyeresémi sorsjegy kölcsön	—	22.90
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	94.50

A szerkesztést látja

D. VUSSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Képeslap nagy áruház!

Benkő Artur

könyv- és papirkereskedése
Modern Antiquariuma

Nagyvárad, Rákóczi-ut 10.

Helyi és vidéki telefon szám 870.

Allandóan raktáron vannak a világ-irodalom újabb és nevezetesebb termékei, melyekből kiválasztva megtekintésül is küldök. Hazai és külföldi jogi és technikai munkák, dísz- és ajándék-művek, ifjúági iratok, képeskönyvek, regények gazdag raktára. Tan- és segédkönyvek, továbbá az összes tanintézetekben szükséges könyvek nálam előnyösen és gyorsan beszerezhetők. Elfogad megbízást könyvtárak berendezésére és felszerelésére, meglévők kiegészítésére és állandó karbantartására, ugyancsak előfizetéseket a világ összes lapjaira a leggyorsabb kézbesítés mellett. (Ódon) Antiquarium könyvek fel áron. Papíráruk, levélpapír, díszdobozok. Zeneműraktár. Irószerek és modern iroda berendezések nagyválasztékban.

6605—1909. sz.

A nagyváradai kir. pénzügyigazgatóság 48898—909. IV. sz. megkeresése az általa kivetett italmérési illeték ellen beadott felebbezések elbírálásának tárgyában.

Hirdetmény.

Nagyvárad törvényhatósági joggal felruházott város tanácsa ezennel közhírré teszi, miszerint az 1899. évi XXV. t. c. hatályba lépett folytán az 1909, 1910 és 1911 évekre a nagyváradai kir. pénzügyigazgatóság által kivetett italmérési illeték ellen beadott felebbezések elbírálására illetékes italmérési illeték felszólamlási bizottság tárgyalását f. évi június hó 2, 3 és 4 ik napjain d. e. 9 órától déli 12 és fél óráig fogja a nagyváradai kir. Pénzügyigazgatóság tanács termében megtartani.

Erről azzal értesítettek az érdekeltek, miszerint a felebbezők a tárgyaláson személyesen megjelenhetnek, esetleg magukat megbízottjaik által képviselteshetik, érveiket szóval is előadhatják s a határozatot kihirdetésénél jelen lehetnek.

A határozat ellen az érdekelt felek, az esetben, ha a felszólamlási bizottság törvény ellenére járt volna el a határozat kihirdetésétől számított 8 nap alatt írásban felebbezéssel élhetnek.

A tárgyaláson meg nem jelent feleket a határozatról a kir. pénzügyigazgatóság írásban fogja értesíteni.

Nagyvárad város tanácsának 1909. évi május 25-én tartott üléséből.

Rimler Károly,

polgármester.

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér.
A legkisebb hirdetés 40 fillér.
 Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágyi
 — Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Kepes Elek

orvosi kötszerész és keztyűs, Nagyvárad, Sas szálloda. (Passage.) Készíték saját műhelyemben a legkomplikáltabb sérvekre kitűnő sérvkötőket továbbá haskötőket, gummi harisnyákat, egyenes tartókat, betegápolási cikkeket ég minden e szakmába váos munkákai a legjutányosabb árban, jótállás mellett. — Szarvasbőr-lepedőket és vánkosokat, valamint mindennemű másféle szarvasbőr-munkákat is készítek a legjobb kivitelben. Késztyű tisztítást és mindennemű javítást is felvállalok. Nők és férfiak részére külön próba-terem. Raktáron tartob mindenféle francia (óvszerek) különlegességeket, ami a legjutányosabb árakban kaphatók. Női cikkeknél női kiszolgálás.

Orgona harmonium

amerikai rendszerint tizenhat regiszterrel jutányosan eladó, Velencei-part 5.

Eladó

egy jó karban levő gordonka 50 koronáért, ugyanott egy régi mester gordonka 200 koronáért. Cím a kiadóban.

Lakás

keresőknek ajánljuk próbálkozzanak meg a Tiszántul apróhirdetéseivel.

Két tanuló

elvéteik a Szent László-nyomdában.

MOSKOVITS

anatomiai cipők a legjobb.

Alumínium

kulcsok nagyválasztékban kaphatók Acs Sándor épü-

EURÓPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: Fülöp István.

Szigoruan szolid családi mulatóhely. Nagyvárad legjobb — vadregényes kertje a hegy tövében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. *Kizárólag saját szüretelésű borok* Frissen csapott kőbányai sör. Esténként cigány zene. Kifogástalan magyar konyha. Polgári árak.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.
 Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

FORMENTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer

Hűsít!

Szagtalant!

Ára 80 fillér.

Kapható az »ARANYAS«
 gyógyszertárban
 Nagyvárad, Szent László-tér.

Nemzeti Szálloda Nagyvárad, Kert-u.

SZÁLLODA. . . ÉTTEREM.
 KÁVÉHAZ.

:: ÓRIÁSI KERTELYISÉG ::

Nagyvárad egyik leg-
 szebb kerthelyisége meg-
 nyílt.

Ma este mozgófénykép
 előadása legszenzációsabb
 műsorral.

KITÜNŐ HEGYI ÉS FAJBOROK

KŐBÁNYAI VILÁGOS ÉS
 :: BARNÁ SÖR ::

ELSŐRENDŰ MAGYAR
 :: KONYHA ::

ZÓNAREGGELI,

FIGYELMES KISZOLGÁLÁS

Tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

vendéglős.

Hirdetések

felvételnek
 a kiadóhivatalban.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle
 Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
 ben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40
 gyertyás W o l f r a m lámpa darabja 3.60 kor.
 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

2 1 a izzólámpa dbja 72 fillér,
 tehát 5 százalék kartell áron alul.
 Itt a legújabb izzólámpa különlegességek, fény-
 képek és lámpák, ugyancsak legolcsóbb
 áron kaphatók.

villamos világítási

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővitését, átalakítását, javítását, lámpák kezelését, hozzávaló szépálcák szállítást, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Kalap virágok

a legfinomabb kivitelben, valódi francia rózsák a legjobb színekben, valamint präparált pálmák, disznóvényszerű és menyasszonyi koszorúk mélyen leszállított árban kaphatók Kapucinus-utca 5. sz. alatt. Régi virágok festését és frissítését jutányos áron eszközli: REICH :: IRMA, művirágkészítő. ::

E g y s z é p u j

félemeletes ház eladó.

(A házban pékséghez szükséges kemence van.)

Bővebbet a Belvárosi Takarékpénz-
 tárnál Rákóczi-ut 9.

A Nagyváradai Hitelbank Részvény-
 társaság

Üzlet helyiségét

1909. május hó 5-én a Szent László-
 tér és Zöldfa utca sarkán levő Deutsch
 K. I.-féle ház emeleti helyiségébe he-
 lvezte át.
 Bejárat a Zöldfa-utcai részen.

Uj üveges üzlet.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy Nagyváradon Hant Frigyes cégnél **11 évi praksisom után** után épület-üvegezési és képkeretezési üzletemet **Olaszi, Szt. János u. 2. Grám-házban**

megnyitottam.

Fő törekvésem, hogy a n. é. közönséget tartós munkámmal és szolid kiszolgálással megnyerjem. — Épület-üvegezési és képkeretezési a legnagyobb pontossággal teljesítem, üvegporcellán, konyha edényeket jutányos árban szolgállok. A n. é. közönség pártfogását kérve mély tisztelettel:

Dobó (Dluhopolszky) Alajos.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű helybeli és vidéki közönség becses tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rákóczi-ut 3. sz. a.

Weinstock-féle óra, látszer és
:: fényképező cikkek üzletet ::

átvettem, melyben ezen áruk nagy választékát raktáron tartom és azokat jótállás mellett pontosan javítom. Fő törekvésem, hogy a mélyen tisztelt közönség bizalmát kiérdemeljem, miért is becses pártfogást kérve vagyok mély tisztelettel

PETRI ÁRPÁD

órásmeister, látszerész és műszerész.
»KODAK« gépek és filmek kizárólagos raktára Nagyvárad és Bihar-megye részére. ::

! Hegyi üdülőhely Nagyváradon !

Páratlan a maga nemében!

Lobermayer Ferencz

(Karger-féle)

nyári étterme és kerthelyisége

— **Vízvezék-utca 36. szám alatt.** —

A város legjobb tekepályája.

Ez évben először; meleg konyha.

Csakis Karger-féle saját termésű borok.

Pontos kiszolgálás. Cigányzene.

!! A város legárnyasabb kertje !!

Csak a hölgyeket érdekli,

hogy hosszú éveken külföldön voltam és tanulmányutam befejezte után

Nagyváradon,

Arany János-utca 2. szám

alatt női ruhaszalont nyitottam.

Készítek modern princess-ruhákat, angol koszlümöket, iziéses toaletteket, stb. stb.

Kitünő kifogástalan szabás.

Rendkívül olcsó árak.

:: Egyetlen kísérlet meggyőz mindenkit. ::

A hölgyközönség pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Heller Jakab.

«**Félreértések**

elkerülendők.»

Gyöngyvirág Fantasie.

Csodálatosan természetes virágillat, melynek parányi érintése által fehéreműn, keztyűn, levélpapíron, ruhabélésen, haj vagy kézen, mivel szeszmentesen készül, elragadó finomságával kiváló tartóan használható, pecsétet nem hagy, csinos toronyalakú fadobozban

3 koronáért kizárólag

BERGER SÁNDOR

«Savoly» illatszertárában

Nagyvárad, Bémer-tér kapható.

Postai szétküldés naponta utánvétellel.

Telefon 667.

Telefon 667.

BARTA IMRE

SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ

NAGYVÁRAD, Szilágyi Dezső-u. 29.

ELVÁLLAL: Szobafestést,

mázolást, tapétázást és minden e szakmába vágó munkát olyan árban, melyért

□ senki el nem készíti. □

KITÜNŐ AJÁNLATOK!!

ÁCS SÁNDOR

épület-lakatos és szerelő

NAGYVÁRAD, KÖRÖS-UTCA 9. SZÁM.

Elvállal és készít mindennemű vasmunkákat. Szakszerűen javít és szerel vidékre is kúttakat, szivattyukat, fecskendőket és fürdőberendezéseket, valamint szőlő-permetezőket.
:: Meghívásra megjelen és díjtalanul szolgál tervekkel és költségvetéssel. ::

Telefonszám Kállay asztalosnál 878. — Tanulók felvételnek.